

"Колку што е нашата одговорност во оваа зграда да ја промовираме демократијата и правдата во Македонија, толку е и вашата одговорност надвор од зградава да не ги ставаме повторно тие огради за заштита. На крај не сакам да кажам: Сезаме отвори се, бидејќи внатре нема никакво благо, само ќе кажам: Повелете, влезете во вашиот дом", вака претседателот на Собранието Љупчо Јордановски го отвори законодавниот дом за обичните граѓани, во рамките на манифестацијата Денови на Собранието 2005.

■ Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

По повеќедецениско работење на законодавниот дом, во рамките на манифестацијата, Денови на Собранието, граѓаните прв пат можеа да ја видат неговата внатрешност, местото каде народните избраници ги носат клучните одлуки за државата. Ова беше доволен мотив да се потсетиме на тоа како функционираше Собранието во изминатиов период, како и да се потсетиме на клучните закони за државата донесени во законодавниот дом. Всушност, во поновата

автори Ѓоко Поповски и Стојан Спиоровски, во издание на Одборот за одбележување на 60-годишнината од АСНОМ), мораше да се соочи и со донесување на судбинската одлука за иднината на државата, која сè уште го носеше името Социјалистичка Република Македонија - да биде прогласена самостојна Република Македонија. Собранието го избра и првиот претседател на самостојна и независна Македонија - Киро Глигоров. На 20 март истата година беше избрана и првата плуралис-

НА 8 ЈАНУАРИ 1991 ГОДИНА БЕШЕ КОНСТИТУИРАНО ПРВОТО ПОВЕЌЕПАРТИСКО СОБРАНИЕ

тичка, експертска Влада. На една од своите први седници Собранието ја донесе Декларацијата за сувереност на РМ, со која беше изразена сувереноста на СРМ во согласност со уставните определби за независност и територијален интегритет на македонската држава, како и правото на македонскиот народ на самоопределување, вклучувајќи го и правото на отцепување. На 7 јуни, со одлука на Собранието, од името на РМ беше избришана одредницата "социјалистичка". Потоа беше донесена одлука за распишување сенароден референдум, кој се одржа на 8 септември, на кој македонскиот народ и националностите се изјаснија за суверена и самостојна држава Македонија. Македонското Собрание на 17 септември донесе Декла-

рација во која, покрај другото, се вели: "Граѓаните на РМ на демократски начин испишаа нова страница во македонската многувековна историја за заокружување на самостојноста и на сувереноста на РМ како држава". На 17 ноември 1991 година Собранието на РМ донесе одлука со која беше донесен Уставот на РМ како највисок државен акт. Со Уставот беше означен почетокот на изградба на нов општествено-политички систем и нова политичка и економска стратегија. Собранието на РМ на седницата на 19 декември 1991 година донесе Декларација за меѓународно признавање на РМ како суверена и независна држава. На 8 април 1993 година РМ е примена за рамноправен член на Организацијата на Обединетите нации, за член-

ОД АСНОМ ДО ПОВЕЌЕПАРТ

македонска историја, 1991 година беше забележана како година во која беа донесени историски одлуки со пресвртно значење. Тоа беше и време кога се распаѓаше југословенската федерација. Првото повеќепартиско Собрание на РМ, кое беше избрано на првите повеќепартиски избори спроведени во 1990 година, беше средиште каде што се создаваа и се градеа системските основи на самостојноста и независноста на РМ. Првото повеќепартиско Собрание, конституирано на 8 јануари 1991 година (податоците се од книгата "Претседатели на Собрание на Република Македонија 1944-2004",

ДОСЕГАШНИ ПРЕТСЕДАТЕЛИ

На 2 август 1944 година Методија Андонов-Ченто е избран за претседател на Президиумот на АСНОМ. За претседател на Президиумот Ченто бил избран и на Второто заседание на АСНОМ, на 29 и 30 декември 1944 година. Бил и прв претседател на Президиумот на Народното собрание на НРМ. Д-р Борис Спиоров во ноември 1946 година бил избран за претседател на Уставотворното собрание на НРМ. Од 30 декември 1946 до 30 декември 1947 година бил претседател на Народното собрание на Македонија. Од тогаш па до 3 јануари 1951 г. оваа функција ја извршуваше д-р Димитар Несторов. Димче Стојанов-Мире за претседател на Народното собрание на НРМ е избран на 4 јануари 1951 година. Од 19 декември 1953 година претседател на Народното собрание бил Лазар

Колишевски, кој на таа функција повторно е избран на 15 април 1958 година и ја извршувал сè до 26 јуни 1962 г. кога за претседател бил избран Љупчо Арсов. Функцијата ја вршел до 24 јуни 1963 година, а од 25 јуни истата година до 12 мај 1967 г. ја вршел Видо Смилевски-Бато. Едногодишниот мандат за претседател на Собранието на Социјалистичка Република Македонија на Мито Хаџивасилев-Јасмин му траел до 1968 година. Функцијата претседател на Собранието на Република Македонија Никола Минчев ја извршувал од 23 септември 1968 до 6 мај 1974 година, а Благоја Талески функцијата ја извршувал во два мандата од по четири години, од мај 1974 до мај 1982 година. Бошко Станковски беше претседател на Собранието на СРМ од 1982 до 1984 година, кога на негово место дојде Ката Лахтова, која функција ја извршуваше до 25 април 1985 година. Станко Младеновски

НА 17 НОЕМВРИ 1991 ГОДИНА БЕШЕ ДОНЕСЕН УСТАВОТ НА РМ

ка на ОБСЕ на 12 октомври 1995 година, а за членка на Советот на Европа на 17 октомври 1995 година. Членка на програмата Партнерство за мир стана на 15 ноември 1995 година. Поради актуелноста и итноста на настаните, Собранието на РМ заседаваше интензивно, особено во првите години од осамостојувањето. За неполни 5 години од Собранието произлегоа повеќе од 500 законски проекти. Во текот на првата година од работата беа усвоени и донесени 97 законски акти од различни области, меѓу кои повеќето се однесуваат на измени и дополнувања на постојните сојузни и републички прописи. Во 1992 година беа изгласани 103 закони, а некои од нив беа системски. Вистински рекорд на донесени акти беше постигнат во 1993 година, ко-

га пратениците усвоија 152 законски акти. Во текот на наредната година, резултатите беа повеќе од скромни - беа усвоени околу 40 законски решенија. Новиот пратенички состав (1994-1998), кој се здоби со завидно парламентарно мнозинство, со жестоко форсирање носеше закони, а на дневен ред беа поставувани и проекти кои не ги усвои претходниот собранички состав или биле одложени за доработка. Пред да се распушти првиот парламентарен состав беше донесен Закон за политички партии. Значајно место доби Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, а најмногу брнуваше предложениот Закон за територијална организација, кога РМ беше поделена на 123 општини и градот Скопје како 124. Наредниот

МОНУМЕНТАЛНА ГРАДБА

Зградата на Собранието на Република Македонија е една од најмонументалните градби во државата, за која во 1930 година (користиме податоци од веб-страницата на Собранието), бил распишан и конкурс за проектирање (на кој победил архитектот Виктор Лукомски), а изградена е во 1938 година по проект на чешкиот архитект Виктор Ј. Худак. Зградата е во употреба од 1939 година како Управна палата на тогашната локална управа. По ослободувањето на Скопје 1944 година во зградата е сместена севкупната понова администрација на македонската народна власт: претседателот на Демократска Република Македонија, Народното собрание, Владата и Уставниот суд. Во периодот 1954-1963 година изградени се Свечената сала и Сала 2, а ентериерно се уредени помалите сали во свечениот дел, Охридска и Струшка соба со резба на таваните, сидовите и вратите. Земјотресот во 1963 година видно ја оштети зградата на Собранието, по што беа преземени големи зафати за нејзино санирање и реконструкција. Во 1966/67 година е реконструирана и ентериерно уредена Парламентарната сала, а изградени се и две нови сали, Сала 3 и Сала 4. Со осамостојување на Република Македонија во 1991 година, во зградата покрај Собранието на Република Македонија, сместен е и Кабинетот на претседателот на Републиката на дел од првиот кат. Во 1993 година е направена комплетна реконструкција на машинските сали за климатизација со нови посовремени клима-комори. Во 1994 година е изведено ентериерно уредување на Кабинетот на претседателот на Собранието на Република Македонија, како и на холот пред кабинетот. Во 1996 година е изграден нов ресторан во сутеренот на Собранието, Клуб на пратениците и нова Банкет сала. Во 1998/1999 година е изведена реконструкција на Парламентарната сала (Сала 1), при што е воведен автоматски систем за гласање, аудио и видео-систем, како и опрема за директен телевизиски пренос. Во текот на 1999/2000 година е изведена инсталација за фенкоилерско греење и ладење на целиот објект. Свечената сала е уредена во 2001 година, заедно со холот пред неа. Во 2003 година беа извршени крупни зафати, сменета е старата со нова електрична инсталација, поставена е комплетна противпожарна инсталација, променета е телефонската мрежа, светлосното решение, поплочување на ходниците...

ИСКИ ЗАКОНОДАВЕН ДОМ

за претседател на Собранието на СРМ е избран на 25 април 1985 година, а едногодишниот мандат му завршил на 28 април 1986 г. Д-р Вулнет Старова е последниот претседател на делегатското собрание на СРМ, а оваа функција ја вршеше од 28 април 1986 г. до 8 јануари 1991 г. По првите слободни повеќепартиски избори во РМ во 1990 година, на 8 јануари 1991 година беше конституирано првото плурално македонско Собрание. За негов претседател беше избран Стојан Андов. По вторите парламентарни избори, повторно беше избран на оваа функција (19.11.1994 до 6.3.1996). Во март 1996 година Тито Петковски е избран за претседател по оставката на дотогашниот. Оваа функција ја извршуваше до 19.11.1998 година, кога по третите парламентарни избори д-р Саво Климовски беше избран за претседател на законодавниот дом. Функцијата ја вршеше до 30.11.2000 година, а по неговата оставка на 3.10.2002 година Стојан Андов по трет пат ја презеде оваа функција. По четвртите повеќепартиски парламентарни избори, на 3 октомври 2002 година, Никола Поповски беше избран за претседател. На 18 ноември 2003 година за прв човек на Собранието е избран актуелниот претседател Љупчо Јордановски.

состав на Собранието кое го сочинуваше коалицијата "За промени", работата ја насочи кон усвојување позначајни системски закони. Во тој период Собранието особено се залагаше за создавање политички амбиент за реализација на Програмата за обнова и развој на РМ, а парламентарците за подготовка за привлекување странски инвеститори. Меѓутоа, коалицијата која го сочинуваше парламентарното мнозинство се распадна. Претседателот поднесе оставка и на негово место беше избран (по трет пат) Стојан Андов. Во 2001 година на Македонија ѝ се случи вооружен судир, кој заврши со потпишување на охридскиот

Рамковен договор, според кој беа извршени и измени и дополнувања на Уставот на РМ. Новиот парламентарен состав (2002-2006) со мнозинство на коалицијата "За Македонија заедно" и со пратениците од Демократската унија за интеграција (ДУИ), имаше посериозни задачи во врска со донесувањето нови законски проекти кои произлегуваа од Охридскиот рамковен договор. Меѓу нив, централно место зазема Законот за територијална организација на РМ, кој треба да овозможи ефикасна децентрализација на власта. Во периодот на сегашниот парламентарен состав (2002-2004 година) се донесени повеќе од 300 закони.